

Lluïcia RAMIS

Tot allò que una tarda morí amb les bicicletes

Barcelona: Columna, 2013.

Una part gens menystenible de la prosa catalana dels darrers anys ha coincidit a articular-se a l'entorn d'una mateixa concepció del fet literari, reveladora de la fe incondicional que els escriptors expressen en els gèneres narratius i la seva capacitat per integrar la realitat extraficcional en tramats textuais de factures ben diverses que es relliguen gràcies a una veu narrativa identificable o no amb l'autor. En alguns casos, es tendeix a barrejar conscientment aquest autor amb la instància narrativa que conta la història, o, si més no, a escurçar-ne les preceptives distàncies que farien al cas entre l'un i l'altra. Parlem d'obres com ara *Una màquina d'espavilar ocells de nit* (2008) de Jordi Lara, *Sense alè* (2012) de Josefa Contijoch, *Marges* (2013) de Roger Vilà, o *Albert Serra (la novel·la, no el cineasta)* (2013) d'Albert Fornés. En totes aquestes narracions, a més, s'hi incorporen altres formes prosístiques (sovint no necessàriament literàries: retalls de diari, notes de quadern, informacions d'Internet, cartes personals) que es validen des del coneixement empíric de la realitat. En canvi, altres contes i novel·les eixamplen els límits tradicionals d'aquests gèneres reelaborant de manera més o menys velada característiques reals dels autors, sense que en cap cas es qüestionï l'elaboració ficcional de cada relat en qüestió. *Dormir amb Winona Ryder* (2007) d'Edgar Cantero, alguns contes de *La bicicleta estàtica* (2010) de Sergi Pàmies, *A butxacades* (2011) o *L'horitzó primer* (2013), de Joan Todó, o *Primavera, estiu, etc.* (2011) de Marta Rojals, entre d'altres, en són clarificadores mostres per la presència de personatges que bé podem qualificar d'*alter egos* dels escriptors respectius.

Abocar llum sobre qüestions que prenen com a elements de judici materials tan recents, ha de ser per força una tasca incompleta, inevitablement provisional i sens dubte sotmesa a l'ull crític d'altres mirades. Per aquesta raó, no volem anar més enllà en la hipòtesi taxonòmica ni en la simple constatació d'unes traces compartides que, d'altra banda, ens apareixen evidents. A més, sembla fora de discussió que tampoc no es pot parlar de grups generacionals (hi ha joves rondant la trentena amb interessantíssimes obres de *début*, com Cantero o Fornés, al costat d'autors consolidats amb llarga trajectòria al darrere, com Pàmies o Contijoch); i encara afegiríem que resulta gairebé impossible establir filiacions estètiques o influències comunes, com també dèries estilístiques (el dosificat ús dialectal de la llengua que observem en autors com

Rojals, Todó o Vilà obeeix, en cada cas, a motivacions diferents, i no pot ésser pres de cap manera com un recurs artificiós que expliqui gaire cosa sobre les concepcions particulars del fet literari en cadascun dels escriptors esmentats). Finalment, ens sembla que l'extrema varietat de resultats finals demostra amb més claredat que cap exposició teòrica tot el que estem provant de caracteritzar.

Tot allò que una tarda morí amb les bicicletes (2013), la tercera novel·la de Lluïcia Ramis, forma part d'aquest corrent i, de fet, n'és un dels productes més ben acabats. L'escriptora mallorquina, desdoblada en narradora d'aquest text a mig camí de molts gèneres, recrea l'experiència (tal vegada no viscuda) del retorn a Mallorca, a casa dels pares, en un moment de crisi personal, laboral, identitària. Aquest pretext argumental es formalitza en una mirada retrospectiva que permet desplegar davant del lector, amb una clara voluntat d'homenatge, la vida de quatre generacions de la seva família, en diversos moments del passat i per diversos espais de la geografia personal: Mallorca, Brumina, Madrid, Bèlgica, etc.

L'autora, però, no es limita a anotar amb pretensió memorialística i lògica temporal una història familiar, a «indagar les meves arrels», com ens dirà a l'inici, sinó que opta per l'evocació acrònica, fragmentària i dispersa com a tècnica per il·lustrar el paisatge dinàmic de la seva vida passada: vivències, paisatges, llengües, pensaments, individus, objectes, olors o converses. Material d'enderroc, en definitiva, sota el qual hi intuïm l'edifici que fou però que ja no hi és. I és que Lluïcia Ramis, com a escriptora contemporània conscient del seu temps, sap que el passat és irrecuperable tal com s'esdevingué, perquè ni tan sols les reconstruccions mentals que ens proporciona la memòria són vàlides: «Cada pic que recordam una cosa [...] en realitat estam recordant el darrer pic que vàrem recordar-la. No tornam al moment en què la vàrem viure, sinó en aquell altre que ja era una revisitació. Recordam allò que inventàrem o que ens varen fer inventar» (p. 177). Assumida la premissa, l'única via possible de canalitzar l'aiguabarreig de vivències del passat és la literatura, la ficció ordenadora que atorga l'escreix de versemblança necessari a la història contada i que, a més, n'embelleix els caires perquè «la imaginació arriba molt més enllà» (p. 172). Per això l'autèntic element articulador d'aquesta novel·la (passeu-me el mot) és la veu narrativa, el tènue fil daurat que relliga subtilment el seguit d'escenes que en conformen el relat. Així, aquesta veu ordena el bagatge vital de la narradora i el fa comprensible; però, a més, en l'acte de crear el discurs narratiu de la pròpia experiència a través del llenguatge, genera una nova imatge de la protagonista, la «reinventa a partir de noves dades que desconeixia per descobrir aquelles altres que no sabia que sabia, com passa sempre que contam una història» (p. 13). No és producte de l'atzar que les pàgines de *Tot allò que una tarda morí amb les bicicletes* siguin plenes de reflexions sobre la capacitat creadora de la ficció inserides entremig de les reflexions de la narradora. Es tracta, en definitiva, d'allò que Lluís Muntada qualificava amb encert com «el jo demiúrgic del narrador» (*L'Avenç*, núm. 393, setembre del 2013).

Lluïcia Ramis sap jugar amb la força evocadora dels detalls, conscient que el nucli compostiu de l'obra és, precisament, l'acumulació d'escenes que donen profunditat significativa a moments de la infantesa i l'adolescència revestits sovint d'un caràc-

ter gairebé epifànic: l'explosió televisada del *Challenger*, la grotesca descoberta de qui eren els Reis d'Orient, la presa de consciència de les febleses dels adults, la primera experiència sexual, les baralles amb els germans, etc. En aquests passatges hi trobem, sens dubte, els punts forts del llibre, fins a l'extrem que la història de la dona jove que s'ha quedat sense feina i torna a casa dels pares es va diluint en favor de la recreació de moments de la vida anterior a la seva marxa de l'illa —el tall biogràfic que ja no té marxa enrere, ni tan sols a través del preceptiu repàs de la vida al poble, amb en Tià, l'amic que no ha marxat fora (p. 219-220). Una recreació que s'imposa definitivament a partir dels capítols finals i adquireix, ja en el darrer, el to elegíac que s'ensumava cada cop amb més intensitat: la protagonista, amb els pares i l'*abuela* a Portocolom, envoltada dels paisatges i els records de la seva infantesa feliç, aquells que falquen l'existència i l'omplen de sentit.

Superats l'hedonisme agredolç que dominava els personatges de *Coses que et passen a Barcelona quan tens trenta anys* (2008), i la dramàtica buidor de la societat digital dissecada a *Egosurfing* (2010), *Tot allò que una tarda morí amb les bicicletes* se situa en el terreny sempre difícil de la introspecció personal, i l'encerta de ple amb el model narratiu del relat de vida que proposa. A la llum del resultat obtingut per Lluïcia Ramis, doncs, no té sentit demanar-nos si som davant d'una narració que es constitueix en novel·la o d'una autobiografia ficcionalitzada. Bona literatura, ni més ni menys.

Antoni Isarch

Universitat Autònoma de Barcelona